

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunta

Raportti toimikaudesta 12.6.2015–11.6.2018

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	2
1 Neuvottelukunta.....	3
1.1 Tehtävät.....	3
1.2 Organisointi.....	3
1.3 Työtavat ja viestintä	4
2 Neuvottelukunnan toiminta kaudella 2015–2018	5
2.1 Riskienhallintapolitiikka	5
2.2 Sisäisen valvonnan arviointikehikon päivitys	6
2.3 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ajankohtaiset teemat	7
2.4 Sisäisen tarkastuksen jaosto.....	8
2.5 Neuvottelukunnan muut tehtävät.....	8
3 Itsearviointi neuvottelukunnan toimikaudesta	9
3.1 Toimintasuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden toteuma	9
3.2 Neuvottelukunnan toiminnan ja organisoinnin kehittämistarpeiden arviointi	9
4 Ehdotukset neuvottelukunnan toiminnan ja organisoinnin jatkosta.....	11
LIITTEET	12

TIIVISTELMÄ

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan toiminta perustuu valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992, muutos 11.2.2016) 71 §:ään.

Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tässä raportissa kuvataan valtioneuvoston toimikaudelle 12.6.2015–11.6.2018 asettaman neuvottelukunnan toiminta, tavoitteiden saavuttaminen ja itsearviointiin perustuvat ehdotukset neuvottelukunnan toiminnan ja organisoinnin jatkokehittämiseksi. Lisäksi raportissa kuvataan keskeisiltä osin valtiovarainministeriön asettaman neuvottelukunnan alaisuudessa toimineen sisäisen tarkastuksen jaoston toiminta ja työn tulokset.

Neuvottelukunnan toimikauden keskeiset tulokset olivat keväällä 2017 valmistunut valtionhallinnon riskienhallintapolitiikkamalli¹ sekä keväällä 2018 valmistunut sisäisen valvonnan arviointikehikko². Riskienhallintapolitiikkamalli valmisteltiin neuvottelukunnan omana työnä ja sisäisen valvonnan arviointikehikon valmistelusta vastasi sisäisen tarkastuksen jaosto.

Toimikautensa päättyessä 11.6.2018 neuvottelukunta esittää seuraavat ehdotukset sen toiminnan ja organisoinnin jatkosta:

- Neuvottelukunta asetetaan uudelleen syksyllä 2018 toimikaudeksi 2018–2021.
- Neuvottelukunnan toimikauden 2018–2021 toiminnassa vahvistetaan sen asemaa yhteen kokoavana toimijana suhteessa muiden riskienhallinnan kentän toimijoiden työhön sekä jatketaan, tehostetaan ja systematisoidaan tiedon ja hyvien käytäntöjen jakamista sekä yhteisten toimintatapojen toimeenpanoa.
- Neuvottelukunta asetetaan toimikaudelle 2018–2021 muuten edellisen toimikauden mukaisessa kokoonpanossa, mutta sitä täydennetään Julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden johtoryhmän (VAHTI) edustuksella ja mahdollisesti muiden riskienhallinnan alalla toimivien julkishallinnon yksiköiden edustuksella.

¹ Riskienhallinta: <http://vm.fi/riskienhallinta>, Riskienhallinnan järjestäminen: <http://vm.fi/riskienhallinta/jarjestaminen> ja Riskienhallintapolitiikka: <http://vm.fi/riskienhallinta/riskienhallintapolitiikka>

² <http://vm.fi/sisaisen-valvonnan-arviointi>

1 Neuvottelukunta

1.1 Tehtävät

Valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992, muutos 11.2.2016) 71 §:n mukaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan tehtävänä on:

- 1) seurata ja arvioida sisäisen valvonnan ja sen osana olevan riskienhallinnan järjestämisen tilaa ja menettelyitä valtionhallinnossa, menetelmiä ja yleistä kehitystä sekä sisäisen valvonnan toimivuutta ja menettelyiden hyödyntämistä talouden ja toiminnan ohjauksessa ja johtamisessa;
- 2) tehdä aloitteita sisäisen valvonnan ja sen osana olevan riskienhallinnan kehittämiseksi;
- 3) sovittaa yhteen eri viranomaisten, virastojen ja laitosten menettelyitä sisäisessä valvonnassa ja taloudenhoidon hallinnollisessa valvonnassa sekä valmistella tässä tarvittavia toimenpiteitä;
- 4) seurata ja arvioida sisäisen tarkastuksen järjestämisen tilaa, toiminnan laatua ja tuloksellisuutta, hyödyntämistä johtamisessa ja ohjauksessa sekä sisäisen tarkastuksen menetelmiä ja yleistä kehitystä samoin kuin tehdä aloitteita sisäisen tarkastuksen ja sen hyödyntämisen kehittämiseksi;
- 5) järjestää eri virastojen ja laitosten sisäisen tarkastuksen yhteistyötä ja sovitaa tarpeen mukaan yhteen eri virastojen ja laitosten sisäisen tarkastuksen toimintaa ja tulosten hyödyntämistä;
- 6) seurata ja arvioida valtion virastojen ja laitosten toiminnassa tehtyjen tai valtion tai sen vastuulla oleviin varoihin tai omaisuuteen kohdistuneiden väärinkäytösten ja rikosten tilannetta sekä sovittaa yhteen ja kehittää eri viranomaisten, virastojen ja laitosten toimintaa ja menettelyitä niissä sekä väärinkäytöksiä ja virheitä koskevaa raportointia;
- 7) koota yhteen ja levittää hyviä käytäntöjä samoin kuin valmistella ehdotuksia suosituksiksi ja antaa lausuntoja toimialansa asioissa.

Talousarvioasetuksen 71 §:n muutoksessa, joka tuli voimaan 12.2.2016, EU-varojen valvontaan ja tarkastukseen liittyvät vastuut sekä koulutuksen järjestäminen poistettiin neuvottelukunnalle erikseen säädetyistä tehtävistä. Neuvottelukunta voi osana sisäisen valvonnan tehtäviä tarvittaessa käsitellä näitäkin, mutta ne eivät ole enää neuvottelukunnan nimenomaisia tehtäviä. Asetusmuutoksesta ei aiheutunut muutoksia toimintasuunnitelmaan, sillä nämä tehtävät olivat toimikaudella käsiteltävien asioiden kohdassa muut asiat.

1.2 Organisointi

Talousarvioasetuksen 71 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan sekä määrää sen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä jäsenet ja jäsenille henkilökohtaiset varajäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Neuvottelukunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminnon virkamiehiä. Neuvottelukunnassa tulee olla edustaja jokaisesta ministeriöstä sekä tarpeen mukaan edustajia neuvottelukunnan toimialan keskeisistä yhteistyötahoista samoin kuin finanssihallinnon, julkisen talouden ja johtamisen sekä talouden valvonnan ja tarkastustoiminnan asiantuntijoita.

Valtioneuvosto asetti 11.6.2015 neuvottelukunnan toimikaudeksi 12.6.2015–11.6.2018. Neuvottelukunnan kokoonpanoa muutettiin 2 kertaa. Neuvottelukunnan kokoonpano ja siinä tapahtuneet muutokset ovat raportin liitteenä 1.

Neuvottelukunnassa voi olla jaostoja neuvottelukunnassa käsiteltävien asioiden valmistelua varten ja neuvottelukunta voi antaa sille kuuluvan tehtävän jaoston hoidettavaksi. Valtiovarainministeriö kutsuu jaostojen jäsenet. Toimikaudella 2015–2018 neuvottelukunnan alaisuudessa toimi sisäisen tarkastuksen jaosto, jonka valtiovarainministeriö asetti 27.8.2015.

1.3 Työtavat ja viestintä

Neuvottelukunnan toimintasuunnitelma hyväksyttiin 8.12.2015 ja tarkistettiin 17.5.2017. Tavoitteeksi asetettiin pitää neuvottelukunnan kokouksia 3–4 kertaa vuodessa. Kokouksia pidettiin yhteensä 12 kertaa. Lisäksi neuvottelukunnan jäsenten oli mahdollista kommentoida valmisteluasiakirjojen versioita sähköisesti.

Kokousten hyväksytyt pöytäkirjat on julkaistu valtioneuvoston hankesivulla www.hankeikkuna.fi. Tämän lisäksi viestinnässä hyödynnettiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sivuja Senaattorissa ja Kampuksessa (valtioneuvoston intranet).

Talousarviolaissa tai -asetuksessa ei ole määritelty vakiomuotoisia tapoja raportoida neuvottelukunnan toiminnasta. Neuvottelukunta voi käyttää tarvittaessa merkittävimpien linjausten tai ehdotusten raportointikanavana kansliapäällikkökokousta. Kansliapäällikkökokouksessa on esitelty neuvottelukunnan työtä kerran, aiheena oli riskienhallintapolitiikkamalli. Lisäksi neuvottelukunnan keskeisimmät tuotokset, riskienhallintapolitiikkamalli ja sisäisen valvonnan arviointikehikko, on lähetetty valtiovaraincontroller -toiminnon suosituksina ministeriöille ja niiden alaisille kirjanpitoyksiköille sekä julkaistu valtiovarainministeriön sivuilla.

2 Neuvottelukunnan toiminta kaudella 2015–2018

2.1 Riskienhallintapolitiikka

Neuvottelukunta määritteli toimintasuunnitelmaansa keskeisimmäksi valmisteltavaksi asiaksi valtionhallinnon riskienhallintapolitiikan. Tavoitteena oli valmistella riskienhallintapolitiikkamalli sellaiseksi, että se tukee ministeriöiden ja hallinnonalojen käytännön työtä ja riskienhallinta saadaan osaksi normaaleja johtamisen, ohjauksen, päätöksenteon ja toimeenpanon prosesseja.

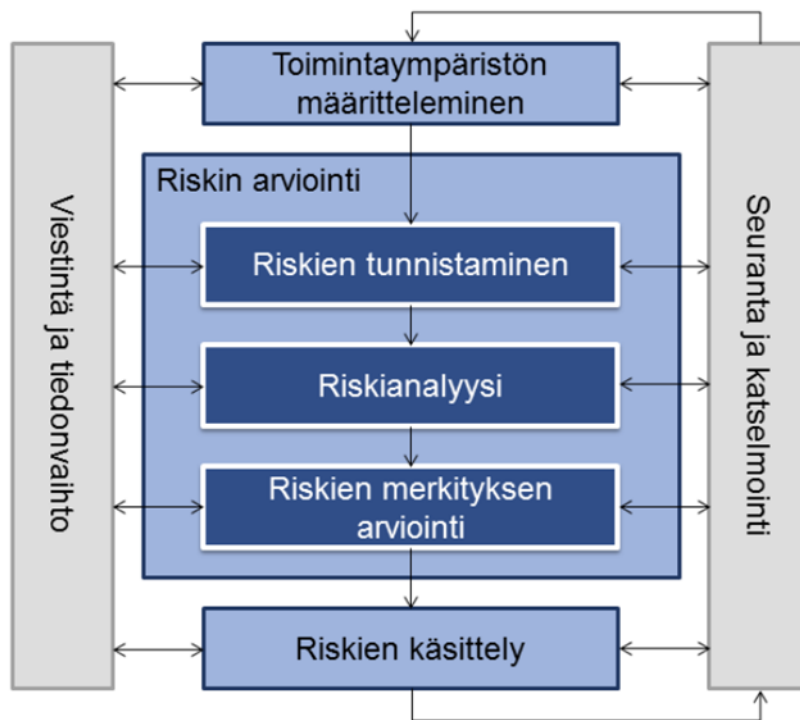
Neuvottelukunta selvitti työn aluksi kyselyllä keväällä 2016 riskienhallinnan nykytilan, riskienhallintapolitiikat sekä käytettävät menetelmät ja järjestelmät ministeriöissä ja hallinnonaloilla. Selvityksen yhteydessä kartoitettiin myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointikehikoiden päivittämistarve. Saadun kokonaiskuvan perusteella neuvottelukunta päätti valmistella yhteisen suosituksen riskienhallintapolitiikkamallista sekä sisäisen valvonnan arviointikehikon.

Riskienhallintapolitiikka päätettiin päivittää neuvottelukunnan työnä ja arviointikehikon päivittäminen annettiin neuvottelukunnan alaisen sisäisen tarkastuksen jaoston tehtäväksi.

Luonnos riskienhallintapolitiikkamalliksi valmisteltiin syksyn 2016 kuluessa. Osana valmistelua seurattiin tieto- ja kyberturvallisuuden johtoryhmän, VAHTIn, ohjauksessa samaan aikaan valmisteltavana ollutta riskienhallintaohjetta, joka täydentää riskienhallintapolitiikkamallia ja mm. tarjoaa käytännön välineitä riskienhallintaprosessin tueksi.

Riskienhallintapolitiikkamallin luonnos oli lausuntokierroksella 16.12.2016–3.2.2017 ministeriöissä ja muissa kirjanpitoyksiköissä sekä eräissä tulosohjatuissa virastoissa. Lausuntokierroksen perusteella viimeistelty politiikkamalli hyväksyttiin neuvottelukunnan kokouksessa 6.3.2017, minkä jälkeen asia esiteltiin tiedoksi kansliapäällikkökokouksessa 27.3.2017.

Valtiovarain controller -toiminto antoi riskienhallintapolitiikkamallista suosituksen 3.5.2017. Malli on tarkoitettu tueksi virastojen riskienhallinnan kehittämisessä. Suositus koostuu ohjeista riskienhallinnan järjestämiseksi sekä riskienhallintapolitiikan laadinnan mallista, joka sisältää riskienhallinnan tavoitteet, periaatteet, vastuut ja prosessin. Riskienhallintapolitiikka on saatavissa valtiovarainministeriön sivuilta osoitteesta <http://vm.fi/riskienhallinta>.

Kuva 1. ISO31000, riskienhallinnan prosessi, SFS:n luvalla

Riskienhallintapolitiikan jatkokehittämistarpeena on neuvottelukunnan työssä tunnistettu valtioneuvostotasoisien riskien arviointimallin ja -prosessin selvittäminen

2.2 Sisäisen valvonnan arviointikehikon päivitys

Riskienhallinnan tilan selvityksessä kävi ilmi tarve päivittää sisäisen valvonnan arviointikehikkoa. Kehikon päivittäminen annettiin neuvottelukunnan alaisen sisäisen tarkastuksen jaoston tehtäväksi.

Asian valmistelu käynnistyi taustamuistion laatimisella, joka valmistui kesällä 2016. Itse kehikon valmistelu ajoittui kesään ja syksyyn 2017 ja kehikko oli lausunnoilla 19.12.2017–23.2.2018. Lausuntokierroksen perusteella viimeistelty kehikko hyväksyttiin jaoston kokouksessa 7.3.2018 ja neuvottelukunnan kokouksessa 19.3.2018.

Valtiovarain controller -toiminto antoi kehikon suosituksena 14.5.2018. Suositus lähetettiin ministeriöiden hallinnonalojen kirjanpitoyksiköille ja ministeriöitä kehoitettiin harkintansa mukaan jakamaan suositus muille hallinnonalaansa virastoille ja laitoksille. Suositus on saatavilla valtiovarainministeriön sivuilta osoitteesta <http://vm.fi/sisaisen-valvonnan-arviointi>.

Arviointikehikon tarkoitus on toimia viitekehyksenä, johon organisaatio voi verrata omaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmäänsä ja tunnistaa olennaisia kehittämistarpeita. Kehikko perustuu COSO 2013 -malliin. Kehikkoa on muokattu siten, että se ottaa huomioon valtionhallinnon ohjaus- ja johtamisjärjestelmän. Sisäisen valvonnan kuvaus on jaettu viitekehyksen mukaisesti viiteen osa-alueeseen: 1. Ohjausympäristö, 2. Riskien arviointi, 3. Valvontatoimenpiteet, 4. Tieto ja viestintä sekä 5. Seurantatoimenpiteet. Osa-alueet on vielä jaettu periaatteisiin ja näitä kuvaaviin ta-

voitetiloihin. Tavoitetilojen muotoilussa on tukeuduttu valtionhallinnon yleisiin, mm. talousarviolaissa ja -asetuksessa, hallintolaissa sekä virkamieslaissa esitettyihin vaatimuksiin.

Kehikko on suositus, jota voidaan soveltaa kehikkoa käyttävän toimintayksikön toimintaan ja sen käyttämään terminologiaan sopivaksi. Arviointikehikon käyttötapa riippuu mm. organisaation johtamisjärjestelmästä, toimintatavoista, koosta sekä sisäisen valvonnan järjestelyistä. Kehikkoa tulee käyttää soveltaen ja organisaation toiminnan perusteella tarvittaessa lisätä tai poistaa arviointikohteita tai täsmentää tavoitetilojen muotoilua viraston omaan ohjeistukseen ja tavoiteasetantaan perustuen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointikehikon jatkokehittämistarpeina on neuvottelukunnan ja jaoston työssä tunnistettu erityisesti arviointikehikon käytäntöön viennin tuki, tekninen toteutus sekä virastoissa syntyvän arviointitiedon hallinta ja nykyistä laajempi ja tehokkaampi hyödyntäminen hallinnon kokonaisuuden näkökulmasta.

2.3 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ajankohtaiset teemat

Edellä määriteltujen valmistelutehtävien lisäksi neuvottelukunnassa on käsitelty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ajankohtaisia teemoja ja kuultu asiantuntijaesityksiä tiedon jakamiseksi ja hyvien käytäntöjen levittämiseksi. Näitä olivat mm.:

- Huoltovarmuuskeskuksen riskienhallinta ja Huovi-portaali, järjestelmäpäällikkö Atte Kokkinen, Huoltovarmuuskeskus
- Sisäministeriön riskienhallintaprosessi, tarkastuspäällikkö Jyrki Pennanen, sisäministeriö
- Palkanlaskennan sisäinen valvonta, kehittämispäällikkö Jenni Taskinen, Valtiokonttori
- Virkamiesetiikkakyselyiden tulokset, hallitusneuvos Kirsi Äijälä ja neuvotteleva virkamies Timo Moilanen, valtiovarainministeriö
- Korruptionvastainen strategia, erityisasiantuntija Juuso Oilinki, oikeusministeriö
- Valtioneuvoston ennakointityö, yksikön päällikkö, neuvotteleva virkamies Taina Kulmala, valtioneuvoston kanslia
- Sisäinen valvonta Palkeissa, toimitusjohtaja Pirjo Pöyhiä ja controller Heikki Asikainen, Palkeet
- VTV:n tarkastukset sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä sähköisten palvelujen toimintavarmuuden ohjauksesta johtava tuloksellisuustarkastaja Pirkko Lahdelma ja johtava tilintarkastaja Pasi Tervasmäki, valtiontalouden tarkastusvirasto
- Sisäinen valvonta ja riskienhallinta hallinnon uudistuksissa, alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti, valtiovarainministeriö
- Suuriin investointeihin liittyvä riskienhallinta, hankeauditoija Tom Linden, puolustusministeriö

Neuvottelukunnan kauden toimintasuunnitelma on raportin liitteenä 2.

2.4 Sisäisen tarkastuksen jaosto

Toimikaudella 2015–2018 neuvottelukunnan alaisuudessa toimi sisäisen tarkastuksen jaosto, jonka valtiovarainministeriö asetti 27.8.2015. Jaosto kokoontui toimikautensa aikana 11 kertaa ja sen valmistelemat keskeiset asiakokonaisuudet olivat:

- Varmistuskartan laadintamalli
- Sisäisen valvonnan arviointikehikon päivittäminen
- Sisäisen tarkastuksen malliohjesäännön päivittäminen

Jaoston toimintaa on esitelty tarkemmin jaoston toimikaudestaan laatimassa loppuraportissa, joka on tämän raportin liitteenä 3.

2.5 Neuvottelukunnan muut tehtävät

Neuvottelukunta ei antanut toimikautensa aikana lausuntoja tai muita suosituksia kuin edellä mainitut.

Talousarvioasetuksen 71 §:n muutoksessa (118/2016) neuvottelukunnan tehtävistä poistettiin EU-varojen valvontaan ja tarkastukseen liittyvät tehtävät sekä koulutuksen järjestäminen. EU-varojen valvontaan liittyviä kysymyksiä ei ole ollut erikseen tarpeen käsitellä. EU:n tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja vastuuvapausprosessista on mainittu neuvottelukunnan kokouksissa, kun asia on ollut ajankohtainen.

Neuvottelukunta selvitti toimikautensa lopulla sisäisen tarkastuksen organisointia ja resursointia ministeriöissä ja hallinnonaloilla. Ohjesääntöjen tasolla sisäisen tarkastuksen toimintaperusta näyttäytyy ministeriöiden välillä hyvin yhtenäisenä. Tehtävän organisoinnin tapa sen sijaan vaihtelee ministeriöittäin pitkälti tehtäväkentästä riippuen. Resursoinnin osalta tietopohja on olemassa paitsi perustietojen niin myös niiden analyysia koskien valtiokonsernin yhteisissä järjestelmissä (Kieku ja Netra), mutta tiedon laatu ei neuvottelukunnan arvion mukaan ole vielä kaikilta osin tyydyttävällä tasolla ja vaatii jatkokehittämistä.

3 Itsearviointi neuvottelukunnan toimikaudesta

3.1 Toimintasuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden toteuma

Neuvottelukunta on saavuttanut toimintasuunnitelmassa määritellyt tavoitteet hyvin. Neuvottelukunnan toimikauden keskeiset tuotokset, niiden tavoiteaikataulut ja toteutumisaikakohdat olivat:

- Selvitys riskienhallinnan nykytilasta ja tulosten analysointi
 - Tavoiteaikataulu: Syksy 2016
 - Toteuma: Kevät 2016
- Suositus riskienhallintapolitiikkamallista
 - Tavoiteaikataulu: Vuoden 2017 loppuun mennessä
 - Toteuma: Toukokuu 2017
- Sisäisen valvonnan arviointikehikon päivittäminen
 - Tavoiteaikataulu: Vuoden 2017 loppuun mennessä
 - Toteuma: Lausuntokierros 12/2017–2/2018, suosituksen julkaisu 5/2018

Selvitys riskienhallinnan nykytilasta ja tulosten analysointi sekä riskienhallintapolitiikkamalli valmistuivat etuajassa. Lausuntopalaute riskienhallintapolitiikkamallin luonnoksesta oli pääosin myönteistä. Lausuntoja saatiin 41, kun pyyntö oli lähetetty 61 virastolle (lähinnä kirjanpitoyksiköitä). Ehdotetun mallin kanssa yhtä mieltä olevien vastausten osuus oli 64–94 % ja mallia ja aineistoa pidettiin tarpeellisena ja käyttökelpoisena.

Sisäisen valvonnan arviointikehikon päivitys saatiin tavoiteaikataulussa vuoden 2017 loppuun mennessä lausuntovaiheeseen. Lausuntopalaute oli kokonaisuutena myönteistä ja lausuntoihin sisältyneet muutosehdotukset koskivat valtaosin kehikon yksityiskohtia ja erityisesti terminologiaa. Lausuntokierroksen ja lausuntopalautteen käsittelyn jälkeen suositus kehikosta valmistui jonkin verran tavoiteaikataulusta myöhässä 14.5.2018.

3.2 Neuvottelukunnan toiminnan ja organisoinnin kehittämistarpeiden arviointi

Neuvottelukunnan toimikauden arviointia ja jatkos suunnittelua varten neuvottelukunnan jäseniltä ja varajäseniltä pyydettiin vastauksia kyselyyn. Kysely toteutettiin sähköpostilla 26.1.–14.2.2018. Kyselyvastauksia saatiin 8. Kehittämistarpeita on lisäksi arvioitu kyselyvastauksen pohjalta neuvottelukunnan kokouksissa 19.3. ja 4.6.2018 ja ne voidaan tiivistää neljään pääkohtaan:

1. Neuvottelukunnan toimintaa tulee jatkaa ja kehittää nykyiseltä pohjalta

Neuvottelukunnan toiminta ja olemassaolo ovat tarpeen, sillä konsernitason toimijalle, jonka puitteissa muodostaa yhteistä linjaa ja tilannekuvaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta, on sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kentällä selvä tilaus. Neuvottelukunnan puitteissa tuotettavat ja jaettavat yhteiset menettelyt, mallit ja periaatteet ovat taloudellisuus- ja tuottavuusnäkökulmasta hyviä välineitä. Neuvottelu-

kunta tarjoaa tukea sisäiseen valvontaan ja riskienhallintatyöhön sekä näiden kehittämiseen ja varmistaa yhteisiä käytäntöjä varsinkin muutostilanteissa. Myös hyvään hallintoon voidaan katsoa olennaisesti kuuluvan teeman jatkuva esillä pitäminen ja yhteinen käsittely.

2. Neuvottelukunnan tehtäviin ja organisointiin ei ole muutostarpeita

Neuvottelukunnan aseman ja tehtävien pohjana olevan asetuksen muuttaminen ei ole tällä hetkellä tarpeen. Samoin neuvottelukunnan kokoonpano on toimiva ja pääosin riittävän kattava.

3. Neuvottelukunnalle sopii luontevasti yhteen kokoava rooli suhteessa riskienhallinnan muiden toimijoiden työhön

Riskienhallinnan alueella toimii julkisessa hallinnossa useita toimijoita, yhteistyöryhmiä sekä vakiintuneita ja toistuvia prosesseja. Esimerkkeinä voidaan mainita eri muodoissa toteutettu ennakointityö, Julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden johtoryhmä (VAHTI) sekä valtiovarainministeriön vuosittain julkaisema *Katsaus valtion taloudellisiin vastuisiin ja riskeihin*. Jatkossa olisi luontevaa viedä neuvottelukunnan roolia entistä enemmän kohti näiden eri toimijoiden työtä yhteen kokoavaa yhteistä foorumia.

4. Tiedon ja hyvien käytäntöjen jakamista sekä yhteisten toimintatapojen toimeenpanoa tulee jatkaa, tehostaa ja systematisoida

Neuvottelukunnan puitteissa tulisi kehittää hallinnon konkreettisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanon seuranta ja tilannekuvaa. Keinoja tähän voivat olla esimerkiksi kehittämisenäkökulmasta toteutettava väärinkäytösten systemaattinen seuranta ja läpikäynti, Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuksista ja havainnoista aiheutuvien toimenpiteiden seuranta, neuvottelukunnan antamien suositusten soveltamisen ja toimeenpanon seuranta sekä keskitetysti hallinnoidut sähköiset välineet ja toimintatavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tueksi.

4 Ehdotukset neuvottelukunnan toiminnan ja organisoinnin jatkosta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan toimikaudella 2015–2018 kertyneiden kokemusten sekä niistä tehdyn itsearviointin perusteella neuvottelukunta esittää seuraavat ehdotukset sen toiminnan ja organisoinnin jatkosta:

- I. Neuvottelukunta asetetaan uudelleen syksyllä 2018 toimikaudeksi 2018–2021.
- II. Neuvottelukunnan toimikauden 2018–2021 toiminnassa vahvistetaan sen asemaa yhteen kokoavana toimijana suhteessa muiden riskienhallinnan kentän toimijoiden työhön sekä jatketaan, tehostetaan ja systematisoidaan tiedon ja hyvien käytäntöjen jakamista sekä yhteisten toimintatapojen toimeenpanoa.
- III. Neuvottelukunta asetetaan toimikaudelle 2018–2021 muuten edellisen toimikauden mukaisessa kokoonpanossa, mutta sitä täydennetään Julkisen hallinnan digitaalisen turvallisuuden johtoryhmän (VAHTI) edustuksella ja mahdollisesti muiden riskienhallinnan alalla toimivien julkishallinnon yksiköiden edustuksella.

LIITTEET

Liite 1 Neuvottelukunnan kokoonpanot

Liite 2 Neuvottelukunnan toimintasuunnitelma 17.5.2017

Liite 3 Sisäisen tarkastuksen jaoston loppuraportti

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan toimikauden 2015–2018 kokoonpanot

Puheenjohtaja:

valtioneuvoston apulaiscontroller Pasi Ovaska, valtiovarain controller -toiminto, 12.6.2015–2.11.2016

valtioneuvoston apulaiscontroller Esko Mustonen, valtiovarain controller -toiminto, 3.11.2016 alkaen

Varapuheenjohtaja:

erityisasiantuntija Mikko Helkiö, valtiovarain controller -toiminto, 12.6.2015–2.11.2016

tarkastusneuvos, yksikön päällikkö Sari Nousiainen, valtiovarain controller -toiminto, 3.11.2016–11.6.2018, virkavapaalla 1.1.2018 alkaen

Jäsenet ja varajäsenet:

neuvotteleva virkamies, yksikön päällikkö Jukka Nummikoski, valtioneuvoston kanslia, 12.6.2015–2.11.2016

talousyksikön päällikkö Lauri Taro, valtioneuvoston kanslia, 3.11.2016 alkaen

varajäsenenä toimialajohtaja Aino Jalonen, valtioneuvoston kanslia, 3.11.2016 alkaen

hallintojohtaja Ari Rouhe, ulkoministeriö

varajäsenenä talousjohtaja Risto Hakoila, ulkoministeriö

hallintojohtaja Olli Muttilainen, oikeusministeriö

varajäsenenä tarkastusjohtaja Kaisa Sistonen, oikeusministeriö

laskentapäällikkö Kati Korpi, sisäministeriö

varajäsenenä kehittämisneuvos Harri Martikainen, sisäministeriö

talousjohtaja Kristiina Olsson, puolustusministeriö

varajäsenenä vanhempi osastoesiupseeri Tapio Palmunen, puolustusministeriö, 12.6.2015–31.10.2017

varajäsenenä majuri, vanhempi osastoesiupseeri Jussi Ylimartimo, puolustusministeriö, 1.11.2017 alkaen

neuvotteleva virkamies Juha Halonen, valtiovarainministeriö

varajäsenenä talouspäällikkö Jan Holmberg, valtiovarainministeriö

taloussuunnittelupäällikkö Pasi Rentola, opetus- ja kulttuuriministeriö

varajäsenenä talouspäällikkö Tiina Heikkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö, 12.6.2015–2.11.2016

varajäsenenä tarkastusneuvos Sari Korpimies, opetus- ja kulttuuriministeriö, 3.11.2016 alkaen

talousylitarkastaja Ritva Tolonen, maa- ja metsätalousministeriö, 12.6.2015–31.10.2017

talousylitarkastaja Tuuli Raatikainen, maa- ja metsätalousministeriö, 1.11.2017 alkaen

varajäsenenä talousjohtaja Hannele Laihon, maa- ja metsätalousministeriö, 12.6.2015–2.11.2016

varajäsenenä talousjohtaja Jukka Nummikoski, maa- ja metsätalousministeriö, 3.11.2016 alkaen

controller Marja Heikkinen-Jarnola, liikenne- ja viestintäministeriö, 12.6.2015–2.11.2016

controller Eila Parviainen, liikenne- ja viestintäministeriö, 3.11.2016–31.10.2017

yksikön johtaja Pasi Ovaska, liikenne- ja viestintäministeriö, 1.11.2017 alkaen

varajäsenenä sisäinen tarkastaja Arja Karjunen, liikenne- ja viestintäministeriö, 12.6.2015–2.11.2016

varajäsenenä talousjohtaja Jaana Kuusisto, liikenne- ja viestintäministeriö, 3.11.2016 alkaen

talouspäällikkö Taina Vähimaa, työ- ja elinkeinoministeriö

varajäsenenä hallitusneuvos Lippe Koivuneva, työ- ja elinkeinoministeriö

talousjohtaja Mikko Staff, sosiaali- ja terveysministeriö
varajäsenenä tarkastuspäällikkö Niina Sipiläinen, sosiaali- ja terveysministeriö

hallintojohtaja Oili Hintsala, ympäristöministeriö, 12.6.2015–2.11.2016
taluspäällikkö Timo Jaakkola, ympäristöministeriö, 3.11.2016 alkaen
varajäsenenä tarkastusneuvos Jorma Partanen, ympäristöministeriö

ylivohtaja Marjatta Kimmonen, valtiontalouden tarkastusvirasto
varajäsenenä tilintarkastusjohtaja Väinö Viherkoski, valtiontalouden tarkastusvirasto

apulaisjohtaja Maileena Tervaportti, Valtiokonttori, 12.6.2015–2.11.2016
apulaisjohtaja Tanja Wistbacka, Valtiokonttori, 3.11.2016 alkaen

hallintojohtaja Juhani Rantamäki, Kela, 12.6.2015–31.10.2017
vastaava suunnittelija Silja Sistonen, Kela 1.11.2017 alkaen
varajäsenenä suunnittelupäällikkö Heli Korhola, Kela

Neuvottelukunnan sihteerinä on toiminut neuvotteleva virkamies Riitta Pirhonen 12.6.2015–28.2.2018 ja neuvotteleva virkamies Mikko Saarinen 1.3.2018 alkaen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan toimintasuunnitelma kaudelle 12.6.2015–11.6.2018, päivitys kokouksessa 17.5.2017

Valtioneuvosto on 11.6.2015 asettanut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan toimikaudeksi 12.6.2015 - 11.6.2018.

Neuvottelukunnan tehtävät

Valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 71 §:n mukaan neuvottelukunnan tehtävänä on:

- 1) seurata ja arvioida sisäisen valvonnan ja sen osana olevan riskienhallinnan järjestämisen tilaa ja menettelyitä valtionhallinnossa, menetelmiä ja yleistä kehitystä sekä sisäisen valvonnan toimivuutta ja menettelyiden hyödyntämistä talouden ja toiminnan ohjauksessa ja johtamisessa;
- 2) tehdä aloitteita sisäisen valvonnan ja sen osana olevan riskienhallinnan kehittämiseksi;
- 3) sovittaa yhteen eri viranomaisten, virastojen ja laitosten menettelyitä sisäisessä valvonnassa ja taloudenhoidon hallinnollisessa valvonnassa sekä valmistella tässä tarvittavia toimenpiteitä;
- 4) seurata ja arvioida sisäisen tarkastuksen järjestämisen tilaa, toiminnan laadua ja tuloksellisuutta, hyödyntämistä johtamisessa ja ohjauksessa sekä sisäisen tarkastuksen menetelmiä ja yleistä kehitystä samoin kuin tehdä aloitteita sisäisen tarkastuksen ja sen hyödyntämisen kehittämiseksi;
- 5) järjestää eri virastojen ja laitosten sisäisen tarkastuksen yhteistyötä ja sovitaa tarpeen mukaan yhteen eri virastojen ja laitosten sisäisen tarkastuksen toimintaa ja tulosten hyödyntämistä;
- 6) seurata ja arvioida valtion virastojen ja laitosten toiminnassa tehtyjen tai valtion tai sen vastuulla oleviin varoihin tai omaisuuteen kohdistuneiden väärinkäytösten ja rikosten tilannetta sekä sovittaa yhteen ja kehittää eri viranomaisien, virastojen ja laitosten toimintaa ja menettelyitä niissä sekä väärinkäytöksiä ja virheitä koskevaa raportointia;
- 7) koota yhteen ja levittää hyviä käytäntöjä samoin kuin valmistella ehdotuksia suosituksiksi ja antaa lausuntoja toimialansa asioissa.

Talousarvioasetuksen 71 § muuttui 12.2.2016 lähtien. EU-varojen valvontaan ja tarkastukseen liittyvät vastuut sekä koulutuksen järjestäminen poistettiin neuvottelukunnalle erikseen säädetyistä tehtävistä. Neuvottelukunta voi osana sisäisen valvonnan tehtäviä tarvittaessa käsitellä näitäkin, mutta ne eivät ole enää neuvottelukunnan nimenomaisia tehtäviä. Muutos ei vaikuta toimintasuunnitelmaan, nämä on mainittu toimikaudella käsiteltävien asioiden kohdassa muut asiat.

Neuvottelukunnan organisointi

Talousarvioasetuksen 71 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan sekä määrää sen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä jäsenet ja jäsenille henkilökohtaiset varajäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Neuvottelukunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminnon virkamiehiä. Neuvottelukunnassa tulee olla edustaja jokaisesta ministeriöstä sekä tarpeen mukaan edustajia neuvottelukunnan toimialan keskeisistä yhteistyötahoista samoin kuin finanssivaltionhallinnon, julkisen talouden ja johtamisen sekä talouden valvonnan ja tarkastustoiminnan asiantuntijoita.

Neuvottelukunnan uusi kokoonpano on toimintasuunnitelman liitteenä. Jäsenet ja jokaiselle jäsenelle henkilökohtainen varajäsen on nimitetty ministeriöiden ja virastojen esitysten mukaisesti siten, että tasa-arvolain mukaiset vaatimukset on täytetty. Jäsenmuutokset tapahtuvat aina valtioneuvoston yleisistunnon kautta.

Jaostot ja työryhmät

Neuvottelukunnassa voi olla jaostoja neuvottelukunnassa käsiteltävien asioiden valmistelua varten. Valtiovarainministeriö kutsuu jaostojen jäsenet. Neuvottelukunta voi antaa sille kuuluvan tehtävän jaoston hoidettavaksi.

Neuvottelukunnan alaisuudessa toimii sisäisen tarkastuksen jaosto, jossa on jäseniä ministeriöistä, joissa on sisäisen tarkastuksen henkilöstöä. Neuvottelukunta antaa tarvittaessa asioita valmisteltavaksi jaostolle ja jaosto raportoi toiminnastaan säännöllisesti neuvottelukunnalle. Jaoston pöytäkirjat ovat neuvottelukunnan jäsenten ja varajäsenten luettavissa jaoston hankesivulla. Neuvottelukunnan pöytäkirjaluonnokset jaetaan jaoston jäsenille neuvottelukunnan kokouksen jälkeen samalla kuin neuvottelukunnan jäsenille.

Neuvottelukunta ja jaostot voivat perustaa tarvitsemiaan asiakohtaisia työryhmiä. Neuvottelukuntaan, jaostoon ja työryhmiin voidaan tarvittaessa kutsua myös ulkopuolisia asiantuntijoita.

Neuvottelukunnalla, jaostoilla tai työryhmillä ei ole käytössä omia määräaikoja.

Neuvottelukunnan työtavat ja viestintä

Toimintasuunnitelma on tarkistettu 17.5.2017. Toimintasuunnitelman käytännön toteutusta tarkentaa kokoussuunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa neuvottelukunnan kokouksissa.

Tavoitteena on pitää neuvottelukunnan kokouksia 3-4 kertaa vuodessa. Kokouskutsut lähetetään varsinaiselle jäsenelle sekä tiedoksi varajäsenelle. Varsinaisen jäsenen ollessa estyneenä hän huolehtii, että varajäsen tietää osallistua kokoukseen. Kummankin henkilön ollessa estyneenä voi kokoukseen tarvittaessa osallistua asiantuntijajäsenenä muukin henkilö.

Neuvottelukunta voi kutsua kokouksiinsa kuultavaksi asiantuntijoita ja se voi myös itse tehdä tutustumiskäyntejä, jos näillä on lisäarvoa neuvottelukunnan työn tai käsiteltävän aihekokonaisuuden kannalta. Koulutuksen järjestämistä arvioidaan toimikauden edetessä.

Kokousten lisäksi käytetään mahdollisuutta kommentoida valmisteluasiakirjojen versioita sähköisesti.

Kokousten hyväksytyt pöytäkirjat julkaistaan valtioneuvoston hankesivulla, jonne on linkki mm. valtiovarainministeriön nettisivuilta. Tämän lisäksi viestinnässä hyödynnetään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sivuja Senaattorissa (valtioneuvoston intranet). Senaattorissa olevia sivuja hyödynnetään myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämishankkeista ja muista ajankohtaisista asioista tiedottamiseen.

Talousarviolaissa tai -asetuksessa ei ole määritelty vakiomuotoisia tapoja raportoida neuvottelukunnan toiminnasta. Neuvottelukunta voi käyttää tarvittaessa merkittävimpien linjausten tai ehdotusten raportointikanavana kanslia-pääliikkekokousta.

Neuvottelukunta ei julkaise erillistä vuosikirjaa ja se ei myöskään pääsääntöisesti ota kantaa yksittäisiin tapauksiin.

Edellisen neuvottelukunnan perintö

Edellisen kauden 2012-2015 neuvottelukunnan toimintasuunnitelmassa oli kolme tehtäväkokonaisuutta:

1. Ulkoistettujen palveluiden valvonta ja riskienhallinta
2. Keskushallintouudistus (KEHU)
3. Valtion kokonaisvaltainen riskienhallintapolitiikka

Ulkoistettujen palveluiden valvontaa ja riskienhallintaa on käsitelty neuvottelukunnan kokouksissa, ja mm. keskusteltu, kenellä on tarkastusoikeus. Jossain määrin asiaa on selkeytetty talousarvioasetuksen muutoksella 30.12.2014 (1435/2014) lisäämällä asetuksen 69 §:ään uusi momentti, jonka mukaan palvelukeskuksen johto vastaa valtion talousarviosta annetun lain 24 b §:ssä tarkoitetusta sisäisestä valvonnasta siltä osin kuin kirjanpitoyksikön tehtävät on palvelusopimuksella siirretty palvelukeskuksen tehtäväksi.

Keskushallintouudistuksesta (KEHU) käsiteltiin erityisesti valtioneuvoston hallintoyksikön valmistelua. Valtioneuvoston hallintoyksikön ja ministeriöiden välinen yhteistyöneuvottelukunta on asetettu ja se toimii seuranta- ja kehittämisforumina.

Valtion kokonaisvaltaisen riskienhallintapolitiikan käsittelyyn ei ehditty edellisellä toimikaudella siirtyä. Tätä oli neuvottelukunnan toimintasuunnitelmassa arveltuakin aihepiireistä haastavimmaksi.

Neuvottelukunnan toimikaudella 2015-2018 käsiteltävät asiakokonaisuudet

1. Riskienhallintapolitiikka

Suunnitelma:

Neuvottelukunnan keskeisin valmisteltava asia on valtionhallinnon riskienhallintapolitiikka. Neuvottelukunta selvittää työnsä aluksi riskienhallinnan nykytilan, riskienhallintapolitiikat sekä käytettävät menetelmät ja järjestelmät ministeriöissä ja hallinnonaloilla. Saadun kokonaiskuvan perusteella arvioidaan, millainen yhteinen suositus tai malli riskienhallintapolitiikasta valtionhallinnossa on mahdollista laatia.

Selvityksen yhteydessä kartoitetaan myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointikehikoiden päivittämistarve ja sen jälkeen neuvottelukunnassa tehdään tarvittaessa päätös kehikoiden päivittämisestä.

Tavoitteena on valmistella riskienhallintapolitiikka sellaiseksi, että se tukee ministeriöiden ja hallinnonalojen käytännön työtä ja riskienhallinta saadaan osaksi normaaleja johtamisen, ohjauksen, päätöksenteon ja toimeenpanon prosesseja. Sisältöä voivat olla mm.

- riskienhallinnan keskeisten käsitteiden määrittely
- viittaukset säädöksiin ja määräyksiin
- riskienhallinnan tavoitteet, miksi riskienhallintaa kannattaa tehdä
- mahdolliset suositukset menetelmistä ja järjestelmistä
- varmennuskarttamalli viraston/laitoksen valvontaympäristöstä
- yhteisen politiikan ja hallinnonalojen erityispiirteiden rajanveto

Riskienhallintapolitiikan valmistelussa tulee suunnitella myös palautteen saanti neuvottelukunnan ehdotuksista sekä viestintä ja toimeenpano.

Neuvottelukunnan työn tulokset:

1. Selvitys riskienhallinnan nykytilasta ja tulosten analysointi syksyyn 2016 mennessä

- Kysely ministeriöille tehtiin keväällä 2016.
- Selvitettiin kyselyllä riskienhallinnan nykytila, riskienhallintapolitiikat sekä käytettävät menetelmät ja järjestelmät ministeriöissä ja hallinnonaloilla.
- Selvityksen yhteydessä kartoitettiin myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointikehikoiden päivittämistarve ja kehikoiden päivittäminen annettiin sisäisen tarkastuksen jaoston valmisteltavaksi.

2. Riskienhallintapolitiikka vuoden 2017 loppuun mennessä

- Luonnos riskienhallintapolitiikkamalliksi valmisteltiin pienryhmässä syksyllä 2016 ja sitä käsiteltiin neuvottelukunnan kokouksissa.
- Seurattiin tieto- ja kyberturvallisuuden johtoryhmän VAHTIn ohjauksessa samaan aikaan valmisteltavana ollutta riskienhallintaohjetta, joka täydentää politiikkamallia ja tarjoaa mm. käytännön välineitä riskienhallintaprosessin tueksi.
- Riskienhallintapolitiikkamallin luonnos oli lausuntokierroksella 16.12.2016-3.2.2017 ministeriöissä ja muissa kirjanpitoyksiköissä sekä eräissä tulosohjatuissa virastoissa. Lausuntojen perusteella malliin tehtiin pieniä parannuksia.
- Malli hyväksyttiin neuvottelukunnan kokouksessa 6.3.2017 ja se oli keskusteltavaksi/tiedoksi-asiana kansliapäällikkökokouksessa 27.3.2017.
- Valtiovarain controller -toiminto on antanut riskienhallintapolitiikkamallista suosituksen 3.5.2017. Malli on tarkoitettu tukemaan virastojen riskienhallinnan kehittämistä. Aineistossa on ohjeita riskienhallinnan järjestämisestä sekä riskienhallintapolitiikan laadintaa varten malli, jossa ovat mm. riskienhallinnan tavoitteet, periaatteet ja vastuut sekä riskienhallinnan prosessi.

3. Arviointikehikoiden päivitykset vuonna 2017

- Riskienhallinnan tilan selvityksessä tuli esiin tarve päivittää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointikehikoita.
- Kehikoiden päivittäminen annettiin sisäisen tarkastuksen jaoston valmisteltavaksi.
- Tilanne: Taustamuistio valmistui kesällä 2016, työ alkaa keväällä 2017.

2. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ajankohtaiset teemat

Edellä määriteltyjen valmistelutehtävien lisäksi neuvottelukunnassa käsitellään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ajankohtaisia teemoja tiedon jakamiseksi ja hyvien käytäntöjen levittämiseksi. Näitä ovat mm.

- ulkoistettujen palveluiden valvonta ja riskienhallinta: taloushallintotehtävien siirto Palkeisiin sekä palkanlaskennan sisäinen valvonta (25.11.2016)
- esimerkkejä riskienhallinnan menetelmistä ja järjestelmistä eri organisaatioissa: Huoltovarmuuskeskuksen ja sisäministeriön riskienhallinta ja -järjestelmät (HVK 8.12.2015 ja SM 30.8.2016)
- tietoturvaluus: VAHTI-ohje (25.11.2016)
- VTV:n tarkastukset: tarkastus ylimmän johdon menettelytavoista (23.5.2016), havainnot tilinpäätösten tarkastuksista, tulossa tarkastus sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta
- virkamiesetiikkakyselyiden tulokset (6.3.2017)
- valtioneuvoston ennakointityö
- korruptionvastainen strategia
- suuriin investointeihin liittyvä riskienhallinta
- sisäisen tarkastuksen tehtävät ja rooli
- valtion toimintojen yhtiöittäminen, tulosohejauskysymykset, riskienhallinta, hallitukseen osallistuminen ja jääviyskysymykset
- keskushallinnon uudistaminen

3. Muut tehtävät

Virallisten suositusten antaminen harkitaan kunkin asian käsittelyn yhteydessä. Neuvottelukunnan lausunnonantoa (asetuksen kohta 7) voidaan tarkastella tapauskohtaisesti, jos tarvetta ilmenee.

Talousarvioasetuksen 71 §:ssä mainitut EU-tehtävät poistuivat neuvottelukunnan tehtävistä 12.2.2016 lähtien (asetusmuutos 118/2016). Neuvottelukunnan kokouksiin voidaan tarvittaessa tuoda lyhyesti tiedoksi mm. Suomen vastaus komissiolle tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomukseen sekä petostentorjuntaraportti sekä tarvittaessa muut ajankohtaiset petostentorjunta-asiat.

Liitteet	1 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan kokoonpano 3.11.2016 2 Kokoussuunnitelma 17.5.2017
Jakelu	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan jäsenet ja varajäsenet
Tiedoksi	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan sisäisen tarkastuksen jaosto

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan kokoonpano 3.11.2016 lähtien

Puheenjohtaja:

valtioneuvoston apulaiscontroller Esko Mustonen, valtiovarain controller -toiminto

Varapuheenjohtaja:

tarkastusneuvos Sari Nousiainen, valtiovarain controller -toiminto

Jäsenet ja varajäsenet:

talousyksikön päällikkö Lauri Taro, valtioneuvoston kanslia

varajäsenenä toimialajohtaja Aino Jalonen, valtioneuvoston kanslia

hallintojohtaja Ari Rouhe, ulkoasiainministeriö

varajäsenenä talousjohtaja Risto Hakoila, ulkoasiainministeriö

hallintojohtaja Olli Muttilainen, oikeusministeriö

varajäsenenä tarkastusjohtaja Kaisa Sistonen, oikeusministeriö

talous- ja suunnittelujohtaja Kati Korpi, sisäministeriö

varajäsenenä kehittämisneuvos Harri Martikainen, sisäministeriö

talousjohtaja Kristiina Olsson, puolustusministeriö

varajäsenenä vanhempi osastoesiupseeri Tapio Palmunen, puolustusministeriö

neuvotteleva virkamies Juha Halonen, valtiovarainministeriö

varajäsenenä talouspäällikkö Jan Holmberg, valtiovarainministeriö

taloussuunnittelupäällikkö Pasi Rentola, opetus- ja kulttuuriministeriö

varajäsenenä tarkastusneuvos Sari Korpimies, opetus- ja kulttuuriministeriö

talousylitarkastaja Ritva Tolonen, maa- ja metsätalousministeriö

varajäsenenä talousjohtaja Jukka Nummikoski, maa- ja metsätalousministeriö

controller Eila Parviainen, liikenne- ja viestintäministeriö

varajäsenenä talousjohtaja Jaana Kuusisto, liikenne- ja viestintäministeriö

talouspäällikkö Taina Vähimaa, työ- ja elinkeinoministeriö

varajäsenenä hallitusneuvos Lippe Koivuneva, työ- ja elinkeinoministeriö

talousjohtaja Mikko Staff, sosiaali- ja terveysministeriö

varajäsenenä tarkastuspäällikkö Niina Sipiläinen, sosiaali- ja terveysministeriö

talouspäällikkö Timo Jaakkola, ympäristöministeriö

varajäsenenä tarkastusneuvos Jorma Partanen, ympäristöministeriö

ylijohtaja Marjatta Kimmonen, valtiontalouden tarkastusvirasto

varajäsenenä tilintarkastusjohtaja Väinö Viherkoski, valtiontalouden tarkastusvirasto

apulaisjohtaja Tanja Wistbacka, Valtiokonttori

varajäsenenä palvelupäällikkö Olli Ahonen, Valtiokonttori

hallintojohtaja Juhani Rantamäki, Kela

varajäsenenä suunnittelupäällikkö Heli Korhola, Kela

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunta, kokoussuunnitelma 17.5.2017

ajankohta	kokousaika ja paikka	Aiheet
syksy 2015	30.9.2015 klo 10-12 nh Jakovara	- Järjestäytyminen - Neuvottelukunnan toimintasuunnitelma - Hallituksen vuosikertomuksen riskienhallintaluku
	8.12.2015 klo 13-15 nh Loppupeli	- Neuvottelukunnan toimintasuunnitelman hyväksyminen ja kokoussuunnitelman tarkennus - Jaoston toimintasuunnitelman hyväksyminen - Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomus ja siihen annettava Suomen vastaus komissiolle - Asiantuntijaesitys Huoltovarmuuskeskuksen riskienhallinnasta ja Huovi-portaalista
kevät 2016	16.2.2016 klo 13-15 nh Loppupeli	- Varmistuskarttamalli (sisäisen tarkastuksen jaoston asia) - Riskienhallintakyselyn valmistelu - Kirjanpito- ja tilinpäätöstehtä siirto Palkeisiin (muut asiat) - Talousarvioasetuksen muutos (muut asiat)
	23.5.2016 klo 13-15 nh Loppupeli	- Riskienhallintakyselyn tulokset - VTV:n tarkastus ylimmän johdon menettelytavoista
syksy 2016	30.8.2016 klo 14-16 nh Loppupeli	- Riskienhallintapolitiikan valmistelu - SM:n riskienhallintaprosessin esittely - Arviointikehikoiden päivittäminen (jaoston asia) - VAHTI-riskienhallintaohjeryhmä (muut asiat)
	25.11.2016 klo 9-11 nh Loppupeli	- Riskienhallintapolitiikka ja VAHTI-ohje - Taha-tehtävien siirto Palkeisiin - Palkanlaskennan sisäinen valvonta - Alkanut VTV:n tarkastus sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta
kevät 2017	6.3.2017 klo 14-16 nh Loppupeli	- Virkamiesetiikkakyselyiden tulokset - Riskienhallintapolitiikka: lausuntokierros, jatkotoimet - Neuvottelukunnan toimintasuunnitelman tarkistus - Jaoston toimintasuunnitelman päivitys ja varmistuskarttapilotoinnin tulokset
	17.5.2017 klo 10-12 nh Loppupeli	- Valtioneuvoston ennakointityö - Korruptionvastainen strategia - VTV:n havaintoja v. 2016 tilintarkastuksista - Neuvottelukunnan toimintasuunnitelman päivitys
syksy 2017	syyskuu	- Arviointikehikoiden päivittäminen (jaoston asia) - VTV:n tarkastus sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta - Toimintasuunnitelman aihe / asiantuntijaesitys
	joulukuu	- Riskienhallintapolitiikan toimeenpanon seuranta - Toimintasuunnitelman aihe / asiantuntijaesitys
kevät 2018	helmikuu	- Suuriin investointeihin liittyvä riskienhallinta - Neuvottelukunnan toimikauden arviointi, jatkotoimenpide-ehdotukset
	toukokuu	Toimikauden päättäminen, loppuraportti

13.6.2018

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan
neuvottelukunnan sisäisen tarkastuksen jaosto

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan sisäisen tarkastuksen jaoston toimikauden 2015–2018 arviointi

Valtiovarainministeriö asetti 27.8.2015 tehdyllä päätöksellään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan alaisen sisäisen tarkastuksen jaoston toimikaudelle 27.8.2015–11.6.2018.

Hankkeen tausta

Valtioneuvosto asettaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan sekä määrää sen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä jäsenet ja jäsenille henkilökohtaiset varajäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnassa voi olla jaostoja neuvottelukunnassa käsiteltävien asioiden valmistelua varten. Valtiovarainministeriö kutsuu jaostojen jäsenet. Neuvottelukunta voi antaa sille kuuluvan tehtävän jaoston hoidettavaksi.

Kokoonpano

Jaoston puheenjohtajana toimi kaudella 2015–2018 valtiovarainministeriön asettamispäätöksen mukaisesti 27.8.2015–9.11.2016 valtioneuvoston apulaiscontroller Pasi Ovaska, 10.11.2016–31.12.2017 tarkastusneuvos, yksikön päällikkö Sari Nousiainen ja tämän jälkeen ilman erillistä muutospäätöstä lopputoimikauden ajan valtioneuvoston apulaiscontroller Esko Mustonen 1.1.2018–11.6.2018. Jaoston sihteerinä on toiminut assistentti Heidi Innanen. Toimikauden aikaiset kokoonpanot on esitetty loppuraportin liitteessä 1.

Jaostossa on ollut jäsen lähes kaikista ministeriöistä sekä pysyvä asiantuntija valtiontalouden tarkastusvirastosta. Mikäli varsinainen jäsen on ollut estynyt saapumasta kokoukseen, on jäsen voinut lähettää harkintansa mukaan varahenkilön omasta virastostaan.

Toimikaudella käsitellyt asiakokonaisuudet

1. Varmistuskartan laadintamalli

Varmistuskartan laadintamalliin liittyvä työ aloitettiin jaoston edellisellä toimikaudella, syksyllä 2014. Valmistelu toteutettiin pienryhmässä, jossa olivat mukana Mikko Helkiö/VNK, Heli Iirola/UM, Jyrki Pennanen/SM ja Niina Sipiläinen/STM. Pienryhmän työn etenemistä seurattiin jaoston kokouksissa ja sitä esiteltiin kahdesti neuvottelukunnalle. STM ja OM pilotoivat varmistuskarttaa, SM, VNK ja Kela kokeilivat karttaa.

Pilotointien ja kokeilujen myötä saadut kokemukset koottiin yhteen ja päädyttiin siihen, että varmistuskartta on apuväline, jonka käyttöönoton ratkaisee ja suunnittelee kukin organisaatio itse. Mallipohjien ja ohjeiden tarve riippuu käyttökohteesta ja organisaation valitsemasta toteutustavasta. Yhtä yhtenäistä mallia tai kaikille käyttökelpoista ohjetta on vaikea laatia ja

antaa suositusta. Ministeriöt voivat omien tarpeidensa mukaan ottaa varmistuskartan käyttöön, ja valmistella itselleen sopivan mallin ja ohjeistuksen pienryhmässä tuotetun aineiston perusteella, tukeutumalla pilotin kokemuksiin tai tutustumalla muuhun aineistoon. Varmistuskarttatyö jaoston yhteydessä päättyi tammikuun lopulla 2017.

2. Riskienhallintapolitiikka ja -menetelmät: arviointikehikoiden päivittäminen

Neuvottelukunta teki keväällä 2016 ministeriöille kyselyn riskienhallinnan tilasta. Kyselyvastauksissa pidettiin tarpeellisena uudistaa sisäisen valvonnan arviointikehikoita ja parantaa niiden käytettävyyttä. Neuvottelukunta antoi arviointikehikoiden uudistamisen jaostolle tehtäväksi. Neuvottelukunnan toteuttaman kyselyn palautteen perusteella jaosto on valmistellut arviointikehikon uuden version, joka korvaa aiemmat arviointikehikot. Uudistuksessa arviointikehikko on päivitetty COSO 2013 -viitekehyksen mukaiseksi. Työtä on tehty eri kokoonpanoilla pienryhmissä ja kehikkoa työstettiin myös työpajassa, joka järjestettiin 17.8.2017 Hotel Havenissa. Työpajan fasilitaattoriksi oli pyydetty Jani Heikkala Sisäiset tarkastajat ry:stä ja osallistujia oli niin ministeriöistä kuin hallinnonalojen virastoistakin. Lista arviointikehikkotyöhön osallistuneista on raportin liitteenä 2.

Uudistettu arviointikehikko ja ohje lähetettiin lausunnoille 65 virastoon Lausuntopalvelu.fi:n kautta. Lausuntoaika oli 19.12.2017–23.2.2018 ja tuona aikana toivottiin joidenkin virastojen myös kokeilevan kehikkoa käytännössä. Lausuntoja saatiin 45 kpl ja niistä koostettiin lausuntoyhteenveto, jonka pohjalta kehikkoon tehtiin muutamia täsmennyksiä.

Valtiovarain controller -toiminnon suositus sisäisen valvonnan arviointikehikosta annettiin 14.5.2018 ja se julkaistiin VM:n verkkosivuilla <http://vm.fi/sisaisen-valvonnan-arviointi>. Suositus on jaettu ministeriöille ja kirjanpitoyksiköille. Ministeriöt voivat harkintansa mukaan jakaa suositusta myös muille hallinnonalan virastoille ja laitoksille.

3. Muut asiakokonaisuudet

Jaoston toimintasuunnitelmalle oli edelliseltä toimikaudelta siirtynyt valtionapujen tarkastus. Sovittiin, ettei asiaa käsitellä enää kuluvalle toimikaudella, vaan priorisoidaan arviointikehikkotyötä.

Sisäisen tarkastuksen malliohjesäännön päivittämistarvetta on arvioitu mm. tarkastelemalla ja vertailemalla ministeriöiden sisäisen tarkastuksen ohjesääntöjä. Erot ministeriöiden välillä todettiin pieniksi ja ohjesäännöt ovat linjassa nykyisen malliohjesäännön kanssa. Koska nykyinen malliohjesääntö on edelleen toimiva, tulevat ohjesääntöjen päivitykset voidaan hoitaa pääosin nykyversion pohjalta. Tilannetta voidaan tarkastella tulevaisuudessa uudelleen, mikäli päivitystarvetta ilmenee.

Jaoston kokoukset ja teemat

Toimintasuunnitelmassa oli todettu jaoston kokoontuvan lähtökohtaisesti 4–6 kertaa vuodessa. Vuoden 2015 syyskaudella jaosto kokoontui kaksi kertaa, vuonna 2016 kolme kertaa, vuonna 2017 neljä kertaa ja vuoden 2018 kevätkaudella kaksi kertaa. Näin ollen toimintasuunnitelman mukaiset kokousmäärät toteutuivat vuotta 2016 lukuun ottamatta. Kaiken kaikkiaan toimikaudella pidettiin 11 kokousta, joiden ajankohdat määräytyivät neuvottelukunnan kokousaikataulun mukaisesti niin, että jaosto kokoontui pääsääntöisesti noin viikkoa ennen neuvottelukuntaa. Kokoukset järjestettiin valtiovarainministeriössä.

Kokouksissa priorisoitiin valmisteilla olevia asiakokonaisuuksia. Kokouksia, joissa oli mukana jaoston ulkopuolinen alustaja esittelemässä ajankohtaista teemaa, oli tällä toimikaudella neljä. Teemakokousten aiheita olivat:

- Tietoturvallisuus
- VAHTI-asioiden sekä tieto- ja kyberturvallisuuden ajankohtaiskatsaus
- Kiekun kontrollit
- Valtion hankintojen digitalisointi

Teemakokousten alustajat on listattu liitteessä 3.

Valtion hankintojen digitalisointiin liittyen sisäisen tarkastuksen jaostolle järjestettiin myös kaksi Handi-työpajaa 3.11. ja 14.11. Valtiokonttorin johdolla. Työpajoissa tarkasteltiin hankinnan prosesseja sisäisen tarkastuksen näkökulmasta ja kartoitettiin mm. kontrollitarpeita ja riskejä.

Teemakokousten aiheiksi oli toivottu myös esim. uuden hankesalkun tilannekatsausta, mutta alustusta ei saatu, sillä keväällä 2018 käytössä oli vielä vanha hankesalkku ja uuden hankesalkun aikataulussa on ollut muutoksia.

Työtavat ja tiedottaminen

Jaoston kokousten pöytäkirjat on julkaistu Hankeikkunassa ja valtioneuvoston hankesivulla sisäisen tarkastuksen jaoston tiedoissa, joihin on ollut linkki myös Senaattorin Riskienhallinta-sivulla. Hankeikkunassa ja valtioneuvoston hankesivulla jaoston pöytäkirjat ovat neuvottelukunnan jäsenten ja varajäsenten luettavissa samaan tapaan kuin neuvottelukunnan pöytäkirjat ovat jaoston jäsenten luettavissa. Jaoston jäsenten on toivottu hoitavan tiedottamisen eteenpäin omalla hallinnonalallaan, eikä erillisiä laajoja sähköpostijakeluja ole jaoston toimesta toteutettu.

Senaattorista Kampukseen siirryttäessä seuraavalla toimikaudella tulee pohdittavaksi sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja sisäisen tarkastuksen asioista tiedottaminen ja mahdollisen oman sivun ylläpito Kampuksessa. Aihio tälle on jo olemassa Kampuksessa.

Liitteet	1. Sisäisen tarkastuksen jaoston toimikauden 2015–2018 kokoonpanot 2. Arviointikehikkotyöhön osallistuneet 3. Sisäisen tarkastuksen jaoston toimikauden 2015–2018 kokoukset
Jakelu	Sisäisen tarkastuksen jaoston jäsenet ja pysyvä asiantuntija
Tiedoksi	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunta

Sisäisen tarkastuksen jaoston toimikauden 2015–2018 kokoonpanot

Puheenjohtajat:

valtioneuvoston apulaiscontroller Pasi Ovaska, valtiovarain controller -toiminto, 27.8.2015–9.11.2016
tarkastusneuvos, yksikön päällikkö Sari Nousiainen, valtiovarain controller -toiminto, 10.11.2016–
11.6.2018, virkavapaalla 1.1.2018 alkaen
puheenjohtajan tehtävää hoitaa toimikauden loppuun asti valtioneuvoston apulaiscontroller Esko Musto-
nen, valtiovarain controller -toiminto

Jäsenet:

tarkastusneuvos Mikko Helkiö, valtioneuvoston kanslia

ulkoasiainneuvos Pekka Wuoristo, ulkoministeriö, 27.8.2015–9.11.2016
ulkoasiainhallinnon tarkastaja Outi Holopainen, ulkoministeriö, 10.11.2016 alkaen

tarkastusjohtaja Kaisa Sistonen, oikeusministeriö

tarkastuspäällikkö Jyrki Pennanen, sisäministeriö

tarkastusneuvos Timo Piikkilä, puolustusministeriö, 27.8.2015–9.11.2016
hallitussihteeri Tuomas Hyvärinen, puolustusministeriö, 10.11.2016 alkaen

tarkastusneuvos Sari Korpimies, opetus- ja kulttuuriministeriö

tarkastuspäällikkö Sari Anttila, maa- ja metsätalousministeriö

ylitarkastaja Arja Karjunen, liikenne- ja viestintäministeriö, 27.8.2015–9.11.2016
Uutta jäsentä ei nimetty.

tarkastusneuvos Juha Pekka Niemi, työ- ja elinkeinoministeriö

tarkastuspäällikkö Niina Sipiläinen, sosiaali- ja terveysministeriö

tarkastusneuvos Jorma Partanen, ympäristöministeriö

Pysyvä asiantuntija:

tilintarkastusneuvos Matti Mattila, valtiontalouden tarkastusvirasto

Jaoston sihteerinä on toiminut assistentti Heidi Innanen valtiovarain controller -toiminnosta.

Arviointikehikkotyöhön osallistuneet

Arviointikehikkotyöpajaan 17.8.2017 osallistuneet:

Adlercreutz-Laurin, Gabriella	rikosseuraamusvirasto
Anttila, Sari	maa- ja metsätalousministeriö
Holopainen, Outi	ulkoministeriö
Hyvärinen, Tuomas	puolustusministeriö
Härkönen, Asta	Metsäkeskus
Janhunen, Kimmo	oikeusrekisterikeskus
Järvinen, Katri	Pääesikunta
Mattila, Matti	valtiontalouden tarkastusvirasto
Mustonen, Esko	valtiovarain controller -toiminto
Niemi, Juha Pekka	työ- ja elinkeinoministeriö
Pakarainen, Eija	Poliisihallitus
Pennanen, Jyrki	sisäministeriö
Sistonen, Kaisa	oikeusministeriö
Fasilitaattori:	
Heikkala, Jani	Sisäiset tarkastajat ry
Työpajan sihteeri:	
Innanen, Heidi	valtiovarain controller -toiminto
Komulainen, Pauliina	valtiovarainministeriö

Arviointikehikkotyössä (projektin suunnittelu, pienryhmätyöskentely, kommentointi) mukana olleet:

Niemi, Juha Pekka	työ- ja elinkeinoministeriö
Helkiö, Mikko	valtioneuvoston kanslia
Hyvärinen, Tuomas	puolustusministeriö
Järvinen, Katri	Pääesikunta
Pennanen, Jyrki	sisäministeriö
Sistonen, Kaisa	oikeusministeriö
Mattila, Matti	valtiontalouden tarkastusvirasto
Holopainen, Outi	ulkoministeriö
Nousiainen, Sari	valtiovarain controller -toiminto
Mustonen, Esko	valtiovarain controller -toiminto
Innanen, Heidi	valtiovarain controller -toiminto

Sisäisen tarkastuksen jaoston toimikauden 2015–2018 kokoukset

Ajankohta	Kokousaika ja -paikka	Aiheet
Syksy 2015	ke 7.10.2015 klo 13–15, VM, Mariank. 9, nh. Loppupeli	Järjestäytyminen Toimintasuunnitelma
	ti 24.11.2015 klo 14–16, VM, Mariank. 9, nh. Loppupeli	Toimintasuunnitelman viimeistely Teema-aihe: tietoturvallisuus / Kimmo Rousku, JulkICT Pienryhmien tilanteen kartoitus
Kevät 2016	ke 3.2.2016 klo 10–12, VM, Mariank. 9, nh. Loppupeli	Varmennuskartta-pienryhmän työn eteneminen Talousarvioasetuksen muutos
	ke 1.6.2016 klo 9.30–11, VM, Mariank. 9, nh. Pullonkaula	Teema-aihe: VAHTI-asiat, tieto- ja kyberturvallisuuden toinen ajankohtaistarkastus / Kimmo Rousku, JulkICT Pienryhmien tilannekatsaus
Syksy 2016	ma 29.8.2016 klo 13.30–15.30, VM, Mariank. 9, nh. Pullonkaula	Teema-aihe: Kiekun kontrollit / Tanja Wistbacka, Valtiokonttori Ehdotus arviointikehikoiden kehittämissuunnitel-maksi
Kevät 2017	ma 30.1.2017 klo 10.00–12.00, VM, Mariank. 9, nh. Loppupeli	Uuden puheenjohtajan esittäytyminen Toimikauden työvaiheen toteaminen ja toiminta-suunnitelma Terveiset neuvottelukunnasta, riskienhallintapoli-tiikkamallin lausuntokierros Kokemukset varmistuskartan pilotoinneista ja ko-keiluista, johtopäätökset
	ti 9.5.2017 klo 11.00–13.00, VM, Mariank. 9, nh. Loppupeli	Teema-aihe: Valtion hankintojen digitalisointi / Tero Meltti, VM Arviointikehikot
Syksy 2017	ti 19.9.2017 klo 10.00–12.00, VM, Snellmanink. 1 A, nh. Ritari	Arviointikehikko
	ma 20.11.2017 klo 13.00–15.00, VM, Mariank. 9, nh. Nousukausi	Toimintasuunnitelma Arviointikehikko Työpanoksen kohdentaminen ja hyödynnettävyys Ministeriöiden sisäisen tarkastuksen ohjesäännöt
Kevät 2018	ke 7.3.2018 klo 13.00–15.00, VM, Mariank. 9, nh. Loppupeli	Arviointikehikon pilotointikokemukset, lausuntoyh-teenveto ja jatkotoimenpiteet Toimikauden arvioinnin käynnistäminen
	to 31.5.2018 klo 14.00–16.00, VM, Mariank. 9, nh. Loppupeli	Toimikauden arviointi Sisäisen tarkastuksen malliohjesäännön päivittä-mistarpeen arviointi Tiedoksi: maakunnan hallintosääntömallin luonnos Toimikauden päättäminen